

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.75>

УДК 657:004.8

О. Ю. Балазюк,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського
національного університету*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8673-0869>

ЕТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

O. Balazyuk,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Economics, Accounting and Taxation, Vinnytsia Educational and Scientific
Institute of Economics of the West Ukrainian National University*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8673-0869>

ETHICAL AND SOCIAL ASPECTS OF ACCOUNTING AUTOMATION DURING THE WAR IN UKRAINE

У статті досліджено етичні та соціальні аспекти автоматизації бухгалтерського обліку в контексті повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Продемонстровано, як війна трансформувала професію бухгалтера, зумовивши переосмислення професійної етики, корпоративної соціальної відповідальності та моральних зобов'язань бізнесу щодо

забезпечення прозорості та довіри у фінансових відносинах. Визначено основні етичні виклики для бухгалтерів, пов'язані із захистом конфіденційності даних, достовірністю фінансової звітності та дотриманням міжнародних стандартів етики в умовах прискореної цифровізації. Особливу увагу приділено етичним наслідкам вибору програмного забезпечення, підкреслено, що використання бухгалтерських продуктів російського походження є неприйнятним у сучасному геополітичному та моральному контексті. Обґрунтовано, що український бізнес має підтримувати стратегічний вибір української держави та суспільства у прагненні повністю розірвати будь-які економічні, технологічні чи інформаційні зв'язки з державою-агресором. Перевага вітчизняним програмним рішенням і впровадження етичних цифрових практик розглядаються як прояв професійної доброчесності та громадянської відповідальності. Доведено, що процеси автоматизації, засновані на етичних цінностях, зміцнюють довіру до фінансової інформації, підвищують стійкість підприємств і сприяють сталому розвитку навіть у воєнних умовах. Інтеграція етичних принципів у цифровий облік не лише підвищує ефективність облікових процесів, а й підтримує стратегічну мету відбудови прозорості, безпечної та соціально відповідальної післявоєнної економіки України.

The article examines the ethical and social dimensions of accounting automation in the context of Russia's full-scale invasion of Ukraine, emphasizing how the war has redefined the professional identity of accountants and reshaped their ethical responsibilities. It argues that automation in accounting is not merely a technological phenomenon but a moral and social process that determines trust, transparency, and sustainability in wartime economic systems. The study explores the interaction between professional ethics, data integrity, cybersecurity, and digital sovereignty, highlighting the risks posed by the continued use of Russian-origin accounting software, which undermines national security and violates

ethical standards of responsibility and independence. Ethical decision-making in the choice of digital tools becomes a key component of professional integrity and corporate social responsibility. The article substantiates that supporting domestic software and implementing ethical digital practices reflect both civic maturity and the resilience of Ukrainian business. It also stresses the need for integrating ethical education into accounting curricula to prepare professionals capable of navigating moral dilemmas in digital environments. The research demonstrates that value-based automation enhances institutional trust, ensures the transparency of financial information, strengthens business resilience, and contributes to post-war recovery and sustainable development. Ultimately, the integration of ethical principles into digital accounting not only improves operational efficiency but also supports the strategic goal of rebuilding a transparent, secure, and socially responsible Ukrainian economy grounded in democratic and humanitarian values. Moreover, the findings underline the importance of developing a national framework for ethical digital governance in accounting to safeguard data sovereignty and align with international standards. These insights can serve as a foundation for further interdisciplinary research on the intersection of ethics, technology, and economic security in Ukraine's digital transformation.

Ключові слова: *етика бухгалтера, корпоративна соціальна відповідальність, автоматизація обліку, цифрова трансформація, вибір програмного забезпечення, український бізнес, прозорість, воєнна економіка.*

Keywords: *accountant's ethics, corporate social responsibility, accounting automation, digital transformation, software choice, Ukrainian business ethics, transparency, wartime economy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах широкомасштабної війни внутрішня ситуація в Україні, її зовнішньополітичне становище та позиції на світовій арені значною мірою

визначаються не лише військовим потенціалом, а й рівнем консолідації суспільства, держави та бізнесу, що проявляється у дотриманні єдиної морально-етичної позиції та соціальної відповідальності у протистоянні з агресором. Стратегічні напрями зовнішньої політики України – співпраця з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки та Північноатлантичним Альянсом – мають пріоритетне значення й визначальний вплив на процеси цифровізації, управління даними та автоматизації бізнес-систем, що розглядаються як складова національної економічної безпеки.

Вибір програмного забезпечення для формування інформаційного забезпечення підприємницької діяльності має безпосередній зв'язок із національною безпекою держави. У сучасних умовах цифрової економіки інформаційні системи обліку стають не лише технічним інструментом ведення бізнесу, а й елементом критичної інфраструктури, через яку здійснюється обробка, зберігання та передача фінансових даних, що мають стратегічне значення для економіки країни.

Використання іноземного, зокрема програмного забезпечення походженням із держави-агресора, створює реальні ризики кіберзагроз, маніпуляцій фінансовими потоками, а також можливостей інформаційного впливу на підприємницьке середовище. У контексті воєнного стану це може призвести до підриву економічної стабільності та послаблення оборонного потенціалу держави.

Натомість перехід до використання вітчизняних програмних продуктів забезпечує не лише економічну підтримку національних розробників, а й підвищує рівень суверенітету в інформаційній сфері, сприяючи розвитку внутрішнього ІТ-ринку, формуванню власних стандартів безпеки. І режим воєнного стану це саме той час коли дбати про розірвання зав'язків із агресором в усіх сферах є не просто політичним рішенням, а етичною, громадянською та національно безпековою необхідністю.

Отже, рішення щодо вибору програмного продукту для формування інформаційного забезпечення управління слід розглядати не лише у площині ефективності бізнес-процесів, а й як елемент державної політики інформаційної та економічної безпеки. Таким чином, проблема полягає у пошуку балансу між технологічною ефективністю, професійною доброчесністю та соціальною відповідальністю бізнесу в умовах війни. Її вирішення є важливим як для розвитку наукових засад цифровізації обліку, так і для забезпечення стійкості економіки та підвищення довіри до фінансової інформації у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки позначені значним зростанням досліджень науковців та практиків у сфері обліку, що пов'язані з цифровізацією та автоматизацією, професійною етикою бухгалтерів, а також корпоративною соціальною відповідальністю бізнесу в умовах війни.

Зокрема, у статті Д.Казанцева [1] проаналізовано проблему використання російського програмного забезпечення в українському бізнесі та окреслено альтернативні шляхи переходу на безпечні, вітчизняні рішення. Автор наголошує, що навіть після початку повномасштабного вторгнення значна частина державних і приватних компаній продовжує користуватися продуктами, пов'язаними з країною-агресором, що становить ризик для інформаційної безпеки та національної економічної стійкості.

Також, у дослідженні Т. Мокієнко [2] з співавторами наголошено, що вибір програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку має вирішальне значення як для приватного, так і для державного секторів економіки. Автори підкреслюють, що автоматизація обліку має не лише технічний, а й стратегічний характер, оскільки забезпечує фінансову прозорість, підвищує рівень довіри до даних та сприяє формуванню культури відповідального управління як у бізнесі, так і в публічному секторі.

У статті У.Марчук і М.Куриліної [3] обґрунтовано, що цифровізація бухгалтерського обліку є одним із ключових чинників підвищення

конкурентоспроможності українських підприємств у сучасних умовах, особливо під час війни. У роботі наголошується, що цифрові рішення, зокрема хмарні сервіси, штучний інтелект, аналітика великих даних та автоматизовані облікові системи, не лише спрощують документообіг, а й сприяють формуванню стійкості бізнесу та зміцненню довіри до фінансової звітності.

Водночас дослідження В. Шепелюк, демонструє тенденції, виклики та безпекові аспекти цифрової трансформації облікових і аналітичних процесів в Україні у контексті глобальної діджиталізації та воєнного стану. Авторка аналізує вплив інформаційно-комунікаційних технологій, хмарних сервісів і корпоративних ERP-систем класу BAS на ефективність управління підприємствами, акцентуючи на необхідності забезпечення кіберстійкості та захисту даних [4]. На основі системного та функціонального підходів обґрунтовано, що цифровізація має стратегічне значення для підвищення прозорості, продуктивності й довіри до фінансової інформації та охоплює взаємопов'язані елементи: технології, інститути й людський капітал.

У підсумку зазначається, що стійка цифрова трансформація потребує поєднання технологічного розвитку, правового забезпечення, підготовки кадрів і зміцнення кіберстійкості як передумови економічної та національної безпеки України. Це підтверджується і попередніми працями автора, зокрема у статті «Analysis of Trends in the Implementation of Digitalization in Accounting (Ukrainian Case)» [5], проаналізовано сучасний стан і тенденції впровадження цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку в Україні. Підкреслюється, що для сталого розвитку облікової системи необхідно не лише впроваджувати сучасні технології, а й удосконалювати підготовку фахівців і забезпечити правове регулювання процесів цифрової трансформації, що має стратегічне значення для економічної безпеки України.

Разом з тим останніми роками обговорюються питання корпоративної соціальної відповідальності в українському бізнесі у фокусі війни, зокрема, у

статті Л. Червінська [6], та співавтори розглядають, як в умовах воєнного стану український бізнес переосмислює свою соціальну роль: від забезпечення стабільності на ринку праці до прямих учасей у громадянській обороні та волонтерських ініціативах. Автори підкреслюють, що корпоративна соціальна відповідальність стає не лише рішенням бізнес-іміджу, але й питанням національного значення, адже підприємства функціонують у критичних соціально-економічних обставинах. Водночас вони відзначають чимало викликів: нестача ресурсів, віддаленість від фронтових регіонів, слабка інтеграція внутрішніх програм соціальної відповідальності та недостатня прозорість звітності. Це створює потребу в нових підходах до управління соціальною відповідальністю, які враховують не лише бізнес-інтереси, а й стратегічну стійкість держави і суспільства.

Разом з тим, у статті О.Фоміної [7] розглянуто сутність професійної етики як невід'ємного елемента бухгалтерської діяльності, що визначає якість роботи, довіру до фахівця та соціальну відповідальність професії. Авторки підкреслюють, що в умовах цифровізації, воєнних викликів і зростання ролі соціальної відповідальності бухгалтери повинні посилювати дотримання етичних стандартів, адже від цього залежить економічна безпека та репутація бізнесу

Таким чином, аналізуючи стан досліджень, видно, що окремі ділянки достатньо висвітлені, але їх поєднання в контексті війни, вибору програмного забезпечення для автоматизації та зв'язках із державою-агресором залишається недостатньо дослідженим. Саме тому ця стаття має на меті заповнити зазначену прогалину, акцентуючи увагу на етичних і соціальних наслідках цифровізації обліку в Україні під час війни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування етичних і соціально відповідальних орієнтирів автоматизації бухгалтерського обліку в умовах війни в Україні та визначення ролі професійної етики бухгалтера у процесі цифрової трансформації облікових систем. У дослідженні проаналізовано сучасний стан і тенденції

автоматизації бухгалтерського обліку під час воєнного стану, окреслено основні етичні виклики, пов'язані з цифровізацією облікових процесів.

Обґрунтовано важливість етично виваженого вибору програмного забезпечення, що відповідає національним інтересам, принципам доброчесності та стратегічному курсу України на розрив економічних зв'язків із державою-агресором. У статті також сформульовано науково-практичні рекомендації щодо впровадження етичних і соціально відповідальних підходів у процеси автоматизації обліку під час війни та в період післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На тлі безпрецедентних викликів, спричинених повномасштабним вторгненням росії, відданість України реформам залишається незмінною. Уряд продовжує впроваджувати масштабні політичні ініціативи, спрямовані на стимулювання економічного зростання та створення сприятливого середовища для розвитку приватного сектору й підприємництва.

Сьогодні малі та середні підприємства є основою економіки України, вони становлять 99,9 % усіх підприємств, забезпечують 81,6 % зайнятості у приватному секторі та створюють 70,2 % доданої вартості, що перевищує середні показники країн Європейського союзу [8]. Повномасштабне вторгнення завдало серйозної шкоди економіці та суспільству України. Головними викликами, які постали перед малим та середнім бізнесом викладено на малюнку 1.

Графік демонструє основні проблеми, з якими стикаються підприємства малого та середнього бізнесу України під час повномасштабного вторгнення росії. Найбільш критичними є зниження попиту (77%), зростання витрат (70%) та зниження продуктивності праці через постійні повітряні тривоги (68%). Водночас однією з помітних тенденцій стало усвідомлення бізнесом необхідності заміни російського програмного забезпечення – на цю проблему вказали 12% респондентів.

Рис. 1. Ключові проблеми підприємств малого і середнього бізнесу в Україні під час повномасштабного вторгнення росії.

Джерело: Систематизовано та узагальнено на основі [9]

Цей показник має стратегічне значення, адже свідчить не лише про технологічні труднощі, а й про необхідність у формуванні цифрового суверенітету та посилення інформаційної безпеки держави. Перехід на вітчизняні або нейтральні міжнародні програмні рішення стає ключовим елементом етичної та економічної відповідальності українського бізнесу під час війни. Така усвідомленість бізнесу розривати будь які зв'язки з країною-агресором свідчить про зростання рівня соціальної відповідальності бізнесу.

Сьогодні корпоративна соціальна відповідальність – це вже не просто вибір чи привілей великих корпорацій, а також не просто засіб покращення репутації та отримання конкурентної переваги. В Україні розвиток та коригування соціальної відповідальності з урахуванням реалій тотальної війни має вирішальне значення для виживання підприємств та добробуту їхніх працівників, а також відіграє життєво важливу роль у колективних зусиллях суспільства в цілому для досягнення перемоги в економічній та соціальній сферах.

В умовах функціонування бізнесу в умовах збройних конфліктів компанії, які залишаються працювати у зоні бойових дій чи мають бізнес-зв'язки з нею, не можуть бути нейтральними: їхні рішення впливають на перебіг конфлікту і життя цивільного населення. У таких умовах, бізнес повинен застосовувати посилену належну перевірку, виявляти, оцінювати, реагувати на ризики та враховувати контекст конфлікту.

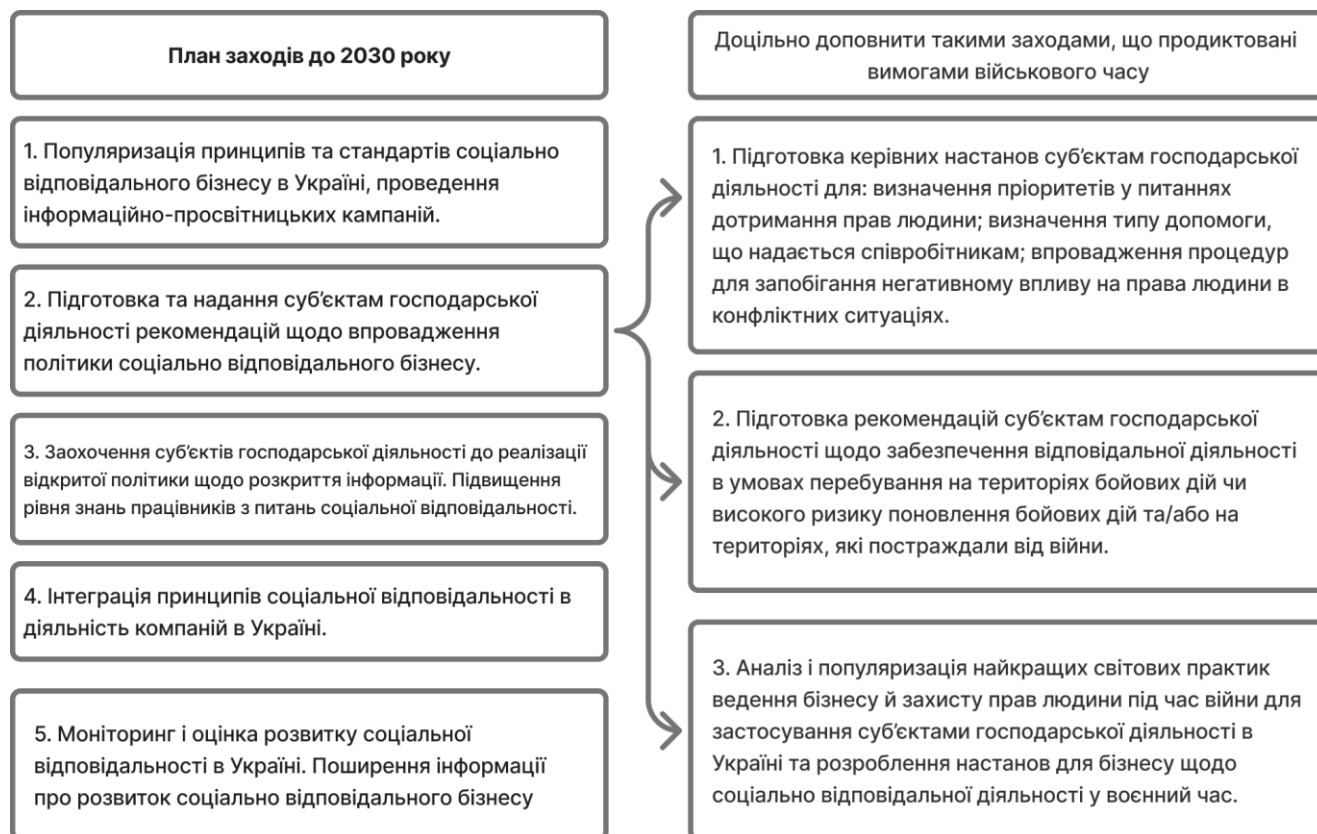

Рис. 2. Трансформація концепції розвитку корпоративної соціальної відповідальності під впливом війни

Джерело: складено автором на основі [10]

Розпорядженням КМУ від 24 січня 2020 р. № 66-р схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року, а також розроблено план заходів на її виконання. У контексті тотальної війни необхідно скоригувати та доповнити початкову концепцію. Формулювання цієї

концепції не повністю враховувало реалії війни та досвід перших двох років війни.

Таким чином, в умовах повномасштабної війни корпоративна соціальна відповідальність в Україні набуває нового стратегічного змісту — вона трансформується із добровільної ініціативи у необхідний елемент національної стійкості та безпеки. Реалізація Концепції сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу до 2030 року потребує перегляду її положень з урахуванням військових викликів, цифрової трансформації та вимог посиленої належної перевірки діяльності підприємств у зонах ризику. У сучасних умовах соціальна відповідальність включає не лише дотримання етичних стандартів, прозорість і турботу про працівників, а й відмову від співпраці з країною-агресором, заміну російського програмного забезпечення, підтримку обороноздатності та сприяння економічній незалежності держави. Отже, концепція соціально відповідального бізнесу має стати інструментом зміцнення суспільної довіри, розвитку національної економіки та захисту демократичних цінностей у воєнний і післявоєнний період.

Однак, переважна більшість малих і середніх підприємств досі покладаються на інструменти, що мають походження з країни-агресора, зокрема, 80% українських підприємств використовують програмне забезпечення компанії «1С» [8; с.92]. Це посилює їхню вразливість, особливо враховуючи зростання кількості кібератак, що походять з Росії та, ймовірно, з Білорусі в Україні. Хоча Україна на сьогодні продемонструвала надзвичайну стійкість до кібербезпеки, малий бізнес часто не має можливостей для вирішення таких ризиків через брак обізнаності з питань безпеки та ресурсів для впровадження відповідних заходів безпеки.

З огляду на таку ситуацію, варто розглянути роль бухгалтера у формуванні системи інформаційного забезпечення управління підприємницькою діяльністю. У контексті глобальної цифровізації поведінка бухгалтерів повинна ґрунтуватися не тільки на глибокому розумінні

важливості навичок цифрового мислення, а й достовірності бухгалтерської інформації та неупередженості бізнес-рішень співробітників, які мають першочергове значення. Професійна етика стає першочерговою, безпосередньо впливаючи на якість послуг та потенційно змінюючи довіру громадськості до бухгалтерів та результатів їхньої роботи.

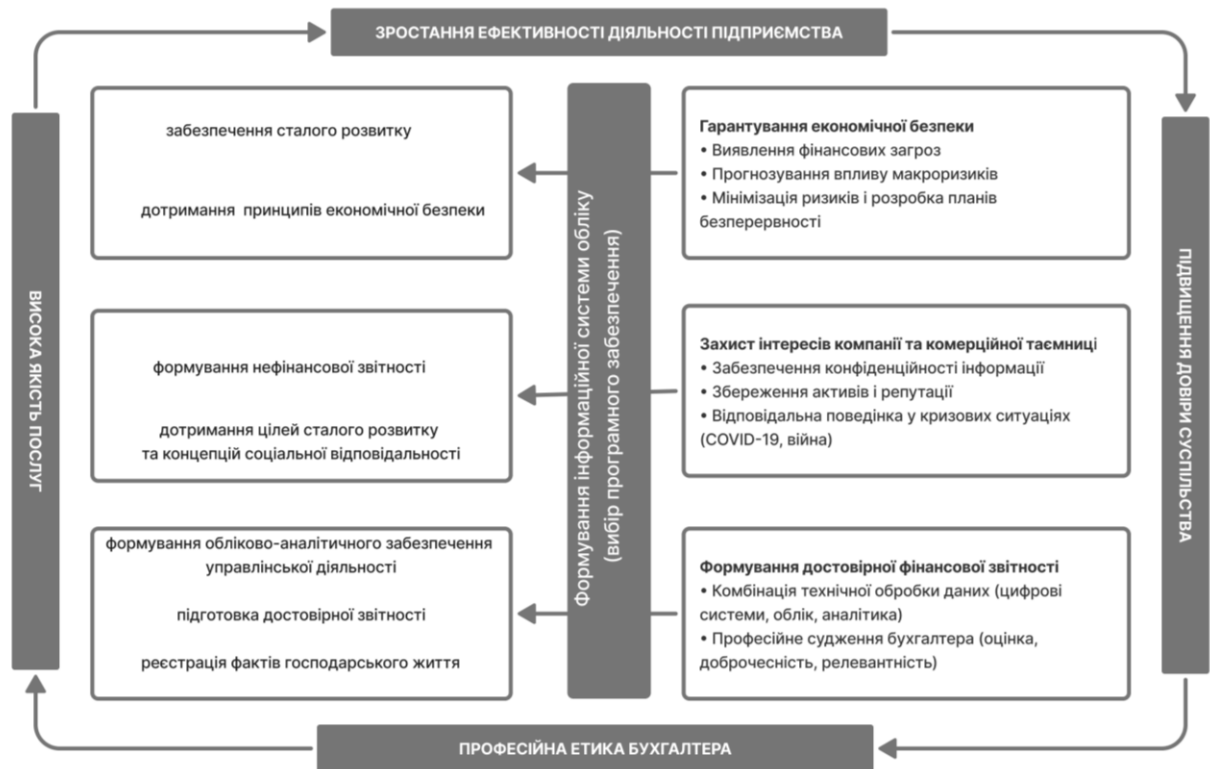

Рис. 3. Концептуальна схема взаємодії етичних, технологічних і соціальних чинників у бухгалтерському обліку.

Джерело: власна розробка автора

На рисунку 3 відображено схему, яка ілюструє логічний зв'язок між професійною етикою бухгалтера, якістю наданих послуг, ефективністю діяльності підприємства та рівнем довіри суспільства. У її центрі розташовано формування інформаційної системи обліку, що передбачає свідомий вибір програмного забезпечення та методології ведення обліку. Саме цей процес виступає сполучною ланкою між технічними інструментами, етичними рішеннями фахівця та соціальною оцінкою його діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Впровадження етичних і соціально відповідальних підходів у процеси автоматизації обліку під час війни та в період післявоєнного відновлення передбачають переосмислення ролі бухгалтера та цифрових технологій у забезпеченні довіри, безпеки й стійкості економічної системи. Усі рішення, пов'язані з вибором програмного забезпечення, мають ґрунтуватися на принципах національної безпеки, професійної доброчесності та прозорості. Використання продуктів походженням із держави-агресора є неприйнятним і повинно бути повністю виключене із практики ведення обліку. Необхідно стимулювати перехід підприємств на українські або нейтральні міжнародні рішення, які відповідають вимогам етичності та захисту даних.

Важливо інтегрувати в систему професійної освіти та підготовки бухгалтерів навчальні модулі з етики цифровізації й соціальної відповідальності бізнесу, що охоплюють питання кіберетики, конфіденційності, прозорості та впливу технологій на суспільство. Такий підхід сприятиме формуванню фахівців, здатних приймати морально виважені управлінські рішення в цифровому середовищі.

Особливої уваги потребує підтримка вітчизняних розробників програмного забезпечення для бухгалтерського обліку. Державна грантова політика у цій сфері має стимулювати створення конкурентних українських систем, що зміцнюватимуть цифровий суверенітет країни та забезпечуватимуть економічну безпеку підприємств. Поряд із цим доцільно запровадити механізм етичної належної перевірки – процедури оцінки постачальників, контрагентів і технологічних партнерів на предмет їхньої доброчесності, дотримання прав людини й невягнення у фінансування агресії.

Професійна етика бухгалтера повинна бути орієнтована на формування суспільної довіри до фінансової інформації, особливо в умовах зростання ролі автоматизованих систем. Це передбачає розвиток незалежних механізмів аудиту, етичних протоколів звітності та контролю якості даних, що

поєднують технічну точність із моральною відповідальністю. У післявоєнний період етичні та соціально відповідальні принципи мають стати базою для побудови нової цифрової інфраструктури обліку, у якій технологічна ефективність поєднуватиметься із захистом суспільних інтересів і гуманістичними цінностями. Таке поєднання забезпечить формування стійкої, безпечної та довірчої системи бухгалтерського обліку, здатної підтримати національну економіку в умовах відновлення.

Література

1. Казанцев Д. Автоматизація бізнесу: 30+ програм на заміну російських «1С» та BAS. Mezha.Media. 2023. URL:<https://mezha.ua/articles/soft-na-zaminu-1s/> (дата звернення: 20.10.2025)
2. Мокієнко Т. В., Яловега Л. В., Ліпський Р. В., Красота О. Г., Карпусенко Є. А. Вибір програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку в приватному та державному секторах. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 3. С. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15030638>. (дата звернення: 20.10.2025)
3. Марчук У. В., Куриліна М. Г. The Impact of Accounting Digitalization on the Competitiveness of Ukrainian Businesses. *Economics, Finance and Management Review*. 2024. № 3. С. 23–33.
4. Шепелюк В. І. Digital Transformation of Accounting and Analytical Processes in Ukraine: Trends, Challenges, and Security Imperatives (2020–2025). *Economics, Finance and Management Review*. 2025. № 3. С. 58–66.
5. Петченко М. С., Фоміна Т. В., Балазюк О. І., Смірнова Н. В., Лугова О. В. Analysis of Trends in the Implementation of Digitalization in Accounting (Ukrainian Case). *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2023. № 4(48). С. 105–113. – DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v48i4.551861> (дата звернення: 20.10.2025)
6. Червінська Л. П., Червінська Т. В., Каліна І. В., Кравець А. В., Ганущак-Єфіменко Л. М. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни.

Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2023. Т. 5, № 48. – С. 321–331. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.48.2023.4187>. (дата звернення: 20.10.2025)

7. Фоміна О. В., Ромашко О. О., Семенова С. О. Професійна етика бухгалтерів: її особливості та проблемні аспекти дотримання етичних принципів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-35> . (дата звернення: 22.10.2025)

8. OECD (2024), Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine, OECD Publishing, Paris, URL: <https://doi.org/10.1787/4b13b0bb-en>. (дата звернення: 22.10.2025)

9. Dolmatova, A. (2023), EBRD, USA and Sweden assess impact of war on SMEs in Ukraine, EBRD, URL: <https://www.ebrd.com/news/2023/ebrd-usa-and-sweden-assess-impact-of-war-onsmes-in-ukraine.html>. (дата звернення: 20.10.2025).

10. Відповідальна поведінка бізнесу в часи війни в Україні. Дослідження контексту. UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vidpovidalna-povedinka-biznesu-v-chasy-viyny-v-ukrayini-doslidzhennya-kontekstu>. (дата звернення: 20.10.2025)

References

1. Site of Mezha.Media (2023), “Business automation: 30+ programs replacing Russian 1C and BAS software”, available at: <https://mezha.ua/articles/soft-na-zaminu-1s/> (Accessed 20 Oct 2025).

2. Mokiyenko, T.V., Yaloveha, L.V., Lipskyi, R.V., Krasota, O.H. and Karpusenko, Ye.A. (2025), “Selection of software for accounting automation in the private and public sectors”, *Current Issues of Economic Sciences*, [Online], vol. 3, pp. 58–66. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15030638>.

3. Marchuk, U.V. and Kurylina, M.H. (2024), “The Impact of Accounting Digitalization on the Competitiveness of Ukrainian Businesses. Economics”, *Finance and Management Review*, vol. 3, pp. 23–33.

4. Shepeliuk, V.I. (2025), “Digital Transformation of Accounting and Analytical Processes in Ukraine: Trends, Challenges, and Security Imperatives (2020–2025)”, *Economics, Finance and Management Review*, vol. 3, pp. 58–66.
5. Petchenko, M.S., Fomina, T.V., Balazyuk, O.I., Smirnova, N.V. and Luhova, O.V. (2023), “Analysis of Trends in the Implementation of Digitalization in Accounting (Ukrainian Case)”, *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, [Online], vol.4 (48), pp. 105–113. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v48i4.551861>.
6. Chervinska, L.P., Chervinska, T.V., Kalina, I.V., Kravets, A.V. and Hanushchak-Yefimenko, L.M. (2023), “Corporate social responsibility in wartime”, *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, [Online], vol.5 (48), pp. 321–331. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.48.2023.4187>.
7. Fomina, O.V., Romashko, O.O. and Semenova, S.O. (2022), “Professional ethics of accountants: features and problematic aspects of compliance with ethical principles”, *Economy and Society*, [Online], vol.46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-35>.
8. The official site of OECD (2024), “Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine”.: <https://doi.org/10.1787/4b13b0bb-en>.
9. Dolmatova, A. (2023), “EBRD, USA and Sweden assess impact of war on SMEs in Ukraine”, EBRD News, available at: <https://www.ebrd.com/news/2023/ebrd-usa-and-sweden-assess-impact-of-war-on-smes-in-ukraine.html> (Accessed 20 Oct 2025).
10. The official site of UNDP (2023), “Responsible Business Conduct in Times of War in Ukraine: Context Study”, available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vidpovidalna-povedinka-biznesu-v-chasy-viyny-v-ukrayini-doslidzhennya-kontekstu> (Accessed 20 Oct 2025).

Стаття надійшла до редакції 31.10.2025 р.